

Presidència Audiència
Provincial Barcelona

ACORDS UNIFICACIÓ CRITERIS DE LES SECCIONS CIVILS DE L'AUDIÈNCIA PROVINCIAL DE BARCELONA

El passat divendres 22 de novembre de 2024 va tenir lloc la reunió de presidents de les seccions civils d'aquesta Audiència segons el que preveuen els articles 264 de la Llei orgànica del poder judicial (LOPJ) i 57.1 c) del Reglament 1/2000, dels òrgans de Govern de tribunals, en què es van adoptar per unanimitat les decisions següents sobre unificació de criteris:

Qüestió: repercussions que ha de tenir en el futur d'un contracte de crèdit de durada indefinida, o dilatada en el temps, el fet que, en un període concret de la vida del contracte i en virtut d'aquest, es prestin diners a un tipus d'interès usurari

Resposta

En un contracte de crèdit de llarga durada, els efectes de la nul·litat han de limitar-se al període en què el finançament va ser a interès usurari i no als períodes en els quals l'entitat acreditant va disminuir els tipus fins a ajustar-los a paràmetres admissibles. Com quan el fenomen ocorre al revés i s'incrementen els tipus i, des de llavors, existeix la usura, segons ha determinat la jurisprudència. La solució ha de ser la mateixa si la usura es produeix perquè varia "l'interès normal dels diners" a conseqüència de modificacions en el mercat financer.

Justificació

1. De conformitat amb l'article 1 de la Llei de 23 de juliol de 1908 (Llei d'Azcarate), és nul qualsevol contracte de préstec en què s'hagi aplicat un interès notablement superior al normal dels diners. Si, en virtut d'un contracte de crèdit, es presten diners a interès usurari, la cosa que es planteja és si això ha de comportar, o no, per al temps posterior a aquesta pràctica usurària, la nul·litat del contracte de crèdit i de totes les operacions realitzades a la seva empara, encara que a la resta de la vida d'aquest contracte els interessos no hagin estat usuraris. O sigui, si el tram usurari

Presidència Audiència

Provincial Barcelona

arrossega tots els posteriors i els precipita a la nul·litat de ple dret, encara que en aquests altres trams posteriors no s'oferís a interès usurari.

2. En l'execució dels contractes de crèdit de durada indefinida “ha de considerar-se, a l'efecte de l'aplicació de la Llei de repressió de la usura, que cada modificació de l'interès suposa la concertació d'un nou contracte, en què es fixa un nou tipus d'interès”, segons el que ha assenyalat el Tribunal Suprem per exemple en les seves sentències 317/2023, de 28 de febrer i 231/2024, de 21 de febrer. Però ho ha declarat en casos en què en un principi no hi havia interès usurari i, en modificar-se el tipus, es va incórrer en usura.
3. Aquesta consideració s'ha fet quan inicialment l'interès no era usurari i, en elevar-se, va passar a ser-ho. El problema que es planteja és si pot ésser també que, quan inicialment els tipus eren usuraris i es rebaixen fins a fer-se no usuraris, s'obre també una nova etapa, un “nou contracte”. Naturalment el Tribunal Suprem no ho ha distingit. S'ha referit a “cada modificació de l'interès”. No ha parlat de “cada elevació de l'interès”.
4. El problema pot plantejar-se no només perquè es modifiqui el tipus aplicat en el contracte de crèdit de què es tracti, sinó perquè variï l'interès normal dels diners i, sent així, es produeixi la usura, si baixen els interessos en el mercat financer, o deixi d'existir, si puguen, sense que l'interès del crèdit de què es tracti s'adapti a aquesta evolució del mercat.
5. L'article 9 de la Llei de d'Azcarate determina que el que disposa s'ha d'aplicar a qualsevol operació substancialment equivalent a un préstec de diners, sigui quina sigui la seva forma i les garanties que s'ofereixin. Per això les normes sobre la usura s'apliquen, per exemple, als descomptes d'efectes o a certes formes de finançament. I per això han d'aplicar-se als actes jurídics d'execució dels contractes de crèdit, o sigui a l'entrega de diners o al finançament a l'empara del crèdit. Només aquests actes jurídics són equivalents a un préstec. Només a partir d'ells l'acreditat queda obligat.

Presidència Audiència
Provincial Barcelona

6. Per tant, la distinció per trams ha d'operar en tots els casos. Perquè el que pot ser usurari són els actes, que s'agrupen per trams temporals dependent del canvi dels tipus, de l'interès mitjà del mercat financer.
7. En definitiva, com que l'usurari no és -no pot ser- el contracte de crèdit, el fet que determinats actes d'execució siguin usuraris no poden comportar la nul·litat del contracte de crèdit en el seu conjunt, que no pot ser usurari perquè no és un préstec ni equivalent a aquest, encara que sigui precursor o antecedent. Només poden ser-ho els actes d'execució de cada tram en què s'hagi registrat la usura.
8. Quan en un contracte de crèdit es disminueix el tipus d'interès, es produeix una novació, un canvi del contracte. Des que es produeix modifica el contracte i condueix, si la disminució és suficient, a què ja no es presti o financii a tipus usurari.
9. Aquest tipus de modificacions són perfectament lícites en contractes per temps indefinit, fins i tot amb consumidors, com preveu l'article 85.3 de la Llei general per a la defensa dels consumidors i usuaris. No pot rebutjar-se que l'acreditant, unilateralment, disminueixi l'interès a cobrar per ell. L'interès és un dret per a ell i pot renunciar-hi en una part.
10. En realitat, quan la jurisprudència ha parlat que "cada modificació de l'interès suposa la concertació d'un nou contracte" al que s'ha referit ha estat a la novació.
11. Només hi ha usura quan es presta o es fa alguna cosa equivalent a un interès excessiu. Per això el crèdit en si no pot anul·lar-se per la usura registrada en els actes d'aplicació realitzats en un període determinat. La nul·litat per usura ha d'afectar només els períodes en què, efectivament, es va prestar o va finançar a interès usurari, no els altres trams de la vida del crèdit que, en si, no comporta cap obligació per a l'acreditat ni equival a un préstec. Això ha d'aplicar-se tant quan la situació d'usura és sobrevinguda en el temps (és el supòsit considerat fins ara per la jurisprudència), com quan desapareix després d'haver existit amb anterioritat.

Presidència Audiència
Provincial Barcelona

Qüestió: interlocutòria d'inadmissió del recurs d'apel·lació. Possibilitat de recórrer-hi en contra

Resposta

La interlocutòria d'inadmissió del recurs d'apel·lació dictada per l'Audiència no és susceptible de recurs, sense perjudici d'una eventual correcció a l'empara de l'article 214 Llei d'enjudiciament civil (LEC) o de l'incident excepcional de nul·litat d'actuacions previst a l'article 228 LEC previ, si escau, a l'empara constitucional.

Justificació :

1. La LEC de 2000 es va inspirar en el criteri de la seva predecessora pel que fa a la formalització del recurs devolutiu ordinari d'apel·lació: interposició davant el mateix òrgan que va dictar la resolució objecte de recurs (interlocutòria o Sentència), que valora l'admissibilitat del recurs, de manera que contra la interlocutòria denegatòria de l'admissió pot interposar-se recurs de queixa davant el tribunal a què correspon resoldre el recurs no tramitat (cfr. articles 457.4 i 494 LEC 2000 i articles 386 i 398 LEC de 1881).
2. Aquest règim legal ha patit una variació substancial després de l'entrada en vigor el passat 20 de març del Reial decret llei 6/2023, de 19 de desembre (RD 6/2023), ja que avui dia el recurs d'apel·lació ha d'interposar-se davant el tribunal competent per conèixer-lo, és a dir, l'Audiència (articles 455.2, 2n i 458.1 LEC).
3. Això comporta que la decisió sobre la seva admissió correspongui al lletrat de l'Administració de justícia (LAJ) d'aquest tribunal si considera que la resolució és apel·lable i el recurs s'ha formulat dins el termini legal, o bé al mateix tribunal si aquell considera no admissible el recurs. En aquest últim cas, "si el tribunal entén que es compleixen els requisits d'admissió, ha de dictar una provisió que tingui per interposat el recurs; en cas contrari, ha de dictar una interlocutòria que acordi la inadmissió i la remissió de les actuacions a l'òrgan que hagi dictat la resolució objecte de recurs" (article 458.4, paràgraf segon, LEC).

Presidència Audiència
Provincial Barcelona

4. L'article 458.4 LEC es tanca amb la següent precisió: “Contra la resolució per la qual es tingui per interposat el recurs d'apel·lació no s'hi pot interposar cap recurs, però la part objecte del recurs pot al·legar la inadmissibilitat de l'apel·lació en el tràmit d'oposició al recurs a què es refereix l'article 461 d'aquesta Llei”.
5. El silenci de la llei sobre la impugnabilitat de la interlocutòria que declara la inadmissió del recurs d'apel·lació pot suscitar dubtes sobre això. No obstant això, hi ha raons suficients per considerar que aquesta interlocutòria no és objecte de recurs, sense perjudici, és clar, de l'empara constitucional. Així:

1r / el silenci del legislador ha de presumir-se deliberat per molt que s'hagi expressat en una norma d'urgència amb rang de llei, i naturalment indica que no s'ha volgut establir un règim d'impugnació específic per a aquest tipus de resolució;

2n / tampoc no es pot entendre objecte de recurs en reposició aquesta interlocutòria, ja que té el caràcter de *definitiva* en la mesura en què decideix -de la manera més contundent possible- un recurs interposat contra una resolució que va posar fi a la primera instància (articles 207.1 i 451 LEC);

3r / no es pot recórrer tampoc en cassació ja que, derogat avui dia el recurs extraordinari per infracció processal que era procedent contra “sentències i interlocutòries dictades” per les audiències que posen fi a la segona instància (article 468 LEC en la seva redacció originària), el vigent recurs extraordinari de cassació -fins i tot fonamentat en la infracció de normes processals, com seria el cas - només és procedent contra sentències que posin fi a la segona instància dictades per les audiències quan actuïn a més com a òrgan col·legiat (article 477.1 LEC);

4t / encara que l'exposició de motius del RD 6/2023 no ofereix cap justificació de la reforma en l'apartat que ens ocupa, sí exposa que les reformes introduïdes en el procés civil s'encaminen a “dotar de major celeritat els plets” sense minva de les garanties processals i els drets de les parts; en conseqüència, la major eficiència processal que implicarà el nou règim d'interposició del recurs d'apel·lació (desapareix el recurs de queixa en correspondre la decisió sobre l'admissió de l'apel·lació exclusivament al tribunal competent per conèixer-lo), explica així mateix que la decisió -en

Presidència Audiència

Provincial Barcelona

interlocutòria o en sentència- d'inadmissió del recurs manqui de via impugnatòria pròpia;

5è / és oportú significar que la inadmissió del recurs d'apel·lació en el procés contenciós administratiu pot ser acordada per l'òrgan de primera instància, i aquesta decisió es pot recórrer en queixa davant la Sala del TSJ, o bé ser apreciada "la discutida admissió del recurs" pel tribunal d'apel·lació, sense que la llei prevegi una via impugnatòria específica d'aquesta decisió (article 85 Llei 29/1998), mentre que en el recurs de suplicació laboral la inadmissió només pot ser acordada per la Sala del TSJ encarregada de conèixer-lo i a més sense recurs (articles 195 i 200 Llei 36/2011);

6è / la doctrina constitucional ha subratllat el protagonisme atorgat a l'inici de nul·litat per la Llei orgànica 6/2007, de 24 de maig, que va reformar l'article 241 LOPJ, "*acentuando su función como primeros garantes de los derechos fundamentales en el ordenamiento jurídico y con el fin de lograr que la tutela y defensa de esos derechos por parte del Tribunal Constitucional sea realmente subsidiaria*", destacando que "*no puede considerarse el incidente como un mero trámite formal previo al amparo constitucional sino como un verdadero instrumento procesal que, en la vía de la jurisdicción ordinaria, podrá remediar aquellas lesiones de derechos fundamentales que no hayan podido denunciarse antes de recaer resolución que ponga fin al proceso y siempre que dicha resolución no sea susceptible de recurso ordinario ni extraordinario*" (STC 143/2020, 19 de octubre);

7è / els requisits d'admissió de l'apel·lació (possibilitat de recórrer contra la resolució impugnada i termini per recórrer-hi en contra) són escassament valoratius -a diferència, per exemple, de l'apreciació de l'interès cassacional en el recurs extraordinari de cassació-, de manera que es considera particularment idònia la via de l'incident excepcional de nul·litat d'actuacions (article 228 LEC) per reparar eventuais errors en l'apreciació d'aquests requisits, i evitar amb això un hipotètic recurs d'empara per vulneració del dret fonamental a la tutela judicial efectiva en el seu vessant de dret al recurs (article 24.2 CE); i això sense perjudici que aquesta reparació pugui també aconseguir-se mitjançant la seva correcció a l'empara de l'article 214 LEC.

Presidència Audiència
Provincial Barcelona

Qüestió: requisits de procedibilitat en el recurs d'apel·lació

Resposta:

Amb relació als requisits de procedibilitat en la interposició del recurs d'apel·lació previstos en l'article 449 LEC, és procedent, de conformitat amb la redacció de l'apartat 6 del precepte en relació amb l'article 231 LEC, l'esmena de la falta d'acreditació del pagament, consignació o dipòsit, però no de la falta d'aquests en el moment de la seva interposició.

Justificació :

1. La nova redacció de l'article 449.6 estableix que “en els casos dels apartats anteriors, abans que es rebutgin o declarin deserts els recursos cal atènyer-se al que disposa l'article 231 perquè puguin ser esmenats els defectes en què haguessin incorregut els actes processals de les parts”, davant la redacció anterior que concretava “...quant a l'acreditació documental del compliment dels requisits exigits”.
2. La redacció actual recull exactament el 231, per tant, no afegeix res al que estableix aquest i elimina la referència a l'acreditació documental del compliment dels requisits.
3. Si el legislador introdueix un canvi és o per clarificar un extrem que genera controvèrsia o per recollir una postura jurisprudencial o per la voluntat que alguna cosa canviï. Exclosos els 2 primers supòsits, podria semblar que estem en el 3r, això és, que es pretén una modificació de la previsió continguda en aquest precepte; tanmateix, no podem admetre aquesta interpretació ja que:

1r / el preàmbul del RD 6/2023 no ofereix cap explicació del canvi, per la qual cosa, d'acord amb els antecedents legislatius (article 3.1 CC) i la doctrina constitucional, sembla que hàgim d'entendre que segueix sent únicament esmenable la falta d'acreditació del pagament o consignació, però no el pagament o consignació mateixos;

Presidència Audiència
Provincial Barcelona

2n / els apartats 1, 3 i 4 de l'article 449 LEC exigeixen per a l'admissió que l'apel·lant "acrediti" el pagament, dipòsit o consignació, no que n'estigui al corrent, així, hem d'entendre que **el requisit és l'acreditació**, i, per tant, **l'acte processal** esmenable és l'acreditació (només s'exclouria la limitació que l'acreditació sigui documental);

3r / és doctrina jurisprudencial reiterada que "l'esmena que té en compte amb caràcter general l'article 231 LEC està referida als actes defectuosos però no als no fets, de tal manera que pot corregir-se la falta d'acreditació o un trasllat deficient, però, en cap cas, l'omès" (STS 360/2018, de 15 de juny);

4t / es tracta d'un requisit de procedibilitat ja recollit en els articles 1566 i 1567CC, 148.2 TRLAU, reforma 1566 i 1567 per DA 5è LAU i DA 4a L. 50/98, de 30 de desembre, i existeix una jurisprudència reiterada i constant del TS i TC sobre constitucionalitat d'aquesta exigència i de la possibilitat d'esmena de l'acreditació (també STEDH 15.11.2022).

Qüestió: compte on efectuar la consignació preceptiva de l'article 449 LEC

Resposta:

La consignació preceptiva de l'article 449 LEC per a la interposició del recurs d'apel·lació ha d'efectuar-se en el compte de consignacions del Banc de Santander que correspongui al jutjat de 1era Instància que hagi dictat la Sentència objecte del recurs.

Justificació

1. Després de l'entrada en vigor RD 6/2023, el recurs d'apel·lació ha d'interposar-se davant el tribunal competent per conèixer-lo, és a dir, l'Audiència (articles 455.2, 2n i 458.1 LEC), en aquells procediments judicials iniciats per demanda, sol·licitud o petició presentada davant els jutjats de primera instància a partir del 20 de març de 2024.

Presidència Audiència
Provincial Barcelona

2. Tanmateix, aquesta circumstància no obsta a què la consignació preceptiva de l'article 449 LEC es continuï efectuant en el compte de consignacions del Banc de Santander que correspongui al jutjat de 1era instància que hagi dictat la Sentència objecte del recurs; i això ja que:

1r / de conformitat amb l'article 449 LEC, en interposar el recurs d'apel·lació ha d'acreditar-se tenir consignada la quantitat objecte de condemna, fet que suposa que aquesta consignació ha de ser prèvia a la interposició del recurs; i l'article 462 LEC no preveu la pèrdua de competència funcional del jutjat d'instància sinó fins a la substanciació del recurs que, lògicament, és posterior a la seva interposició;

2n / la consignació de l'import de la condemna continguda en la Sentència apel·lada, prevista en els apartats 3 i 4 de l'article 449 LEC, compleix una funció de garantia per assegurar l'execució d'aquesta Sentència -un cop sigui confirmada en l'alçada- i aquesta execució correspon al jutjat d'instància (article 545.1 LEC), després resulta convenient que l'import consignat romanguí en qualsevol cas en el compte del jutjat i no de l'Audiència;

3r / en el moment de la presentació del recurs d'apel·lació, directament davant l'Audiència, el recurrent desconeix la Secció a què serà repartit i això fa impossible la consignació de les quantitats a què l'article 449 LEC uneix l'admissió del propi recurs.

Doneu a aquests acords la difusió amb notificació expressa al president del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, a la Fiscalia Superior de Catalunya, al secretari de Govern del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, als magistrats i lletrats de l'Administració de justícia de les seccions civils d'aquesta Audiència, als presidents de les audiències provincials de Girona, Tarragona i Lleida, als jutges degans de la província de Barcelona, al Consell de l'Advocacia de Catalunya i al Consell del Col·legi de Procuradors de Catalunya.

